

4. Профіль міста Мукачево. Матеріали до Стратегії розвитку Мукачівської міської об'єднаної територіальної громади до 2027 року. 2020. URL: <https://mukachevo-rada.gov.ua/>.

СУТНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

*Смачило В.В., канд. екон. наук, проф.
Попова Є., здобувач ступеню «магістр»
Харківський національний університет будівництва та архітектури*

Сучасні трансформації економічних систем передбачають соціалізацію бізнес процесів, що вимагає від представників підприємництва адаптуватися та формувати не лише економічну, споживчу, а й соціальну цінність в процесі своєї діяльності. Тому актуальною та своєчасною є дослідження так званого соціального підприємництва, яке активно поширюється теренами нашої країни, базуючись як на традиційних українських практиках меценатства й благодійності, так і на сучасних бізнес-моделях, що активно використовуються в західній науковій думці. Відсутність законодавчо врегульованого розуміння соціального підприємництва не заважає розвиватися даній діяльності як в науковому, так і у практичному сенсах.

Існує багато трактувань сутності соціального підприємництва та його суб'єктів – підприємств та підприємців. Так, відповідно до Проекту концепції розвитку соціального підприємництва [1], соціальним підприємництвом пропонується визнавати таку підприємницьку діяльність суб'єктів господарювання, яка відповідає одному або декільком з чотирьох критеріїв, що наведені в табл. 1.

Таблиця 1 – Критерії відповідності підприємницької діяльності соціальному підприємництву (сформовано на основі [1])

КРИТЕРІЇ	1	соціальна мета діяльності суб'єкта господарювання має бути закріплена в його установчих документах або у договорах чи інших документах, що підтверджують соціальну мету його діяльності;
	2	суб'єкт господарювання частково або повністю спрямовує свій прибуток (дохід) на соціальну мету, провадить свою діяльність із соціальною метою, надає свої товари, роботи, послуги із соціальною метою, працевлаштовує осіб, що належать до вразливих категорій населення;
	3	суб'єкт господарювання добровільно публічно звітує не рідше ніж один раз на рік про результати свого соціального підприємництва відповідно до визначених ним показників та прогнозованих результатів;
	4	суб'єкт господарювання дотримується демократичної форми управління (тільки для юридичних осіб) або спрямовує частково чи повністю свій прибуток (дохід) на соціальну мету до суб'єкта, який здійснює діяльність з такою метою та дотримується демократичної форми управління.

Дотримання вказаних критеріїв, на наш погляд, досить складно відстежити та встановити, наприклад, чи дотримується суб'єкт господарювання

демократичної форми управління. Щодо публікації звіту, то це потребуватиме від представника суб'єкта соціального підприємництва певних часових та фінансових витрат, що певним чином обтяжить його діяльність.

В Зеленій книзі соціального підприємництва в Україні наведено декілька трактувань соціальних підприємств (СП) (рис. 1).

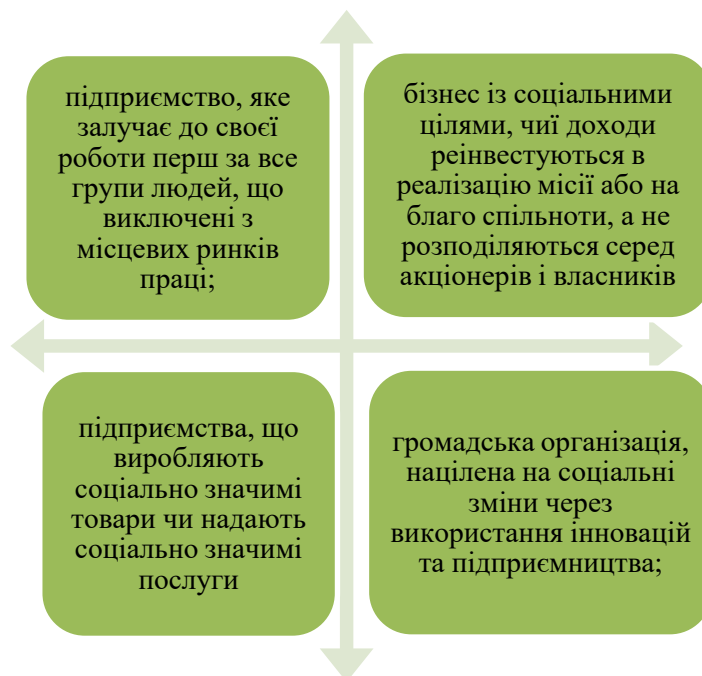

Рис. 1. **Визначення соціального підприємства**
(сформовано на основі [2])

З даного рисунку бачимо, що акцент робиться на соціалізацію цілей/місії, товарів/послуг, творення соціальних змін, інклюзію соціально вразливих верств населення до ринку праці

Враховуючи широку диверсифікацію та неузгодженість серед науковців різних шкіл, базовими в нашому дослідженні для формування критерію віднесення до соціального бізнесу буде соціальна мета, місія; спрямування частини доходу (прибутку) на соціальну мету; працевлаштування соціальних категорій населення; створення продуктів, що мають соціальне значення. Вказані критерії можуть поєднуватися в одній бізнес-моделі повністю або частково.

Підсумовуючи, можемо надати власне бачення суб'єкту соціального підприємництва – це суб'єкт господарювання (юридична або фізична особа), основною метою, місією якого є досягнення соціальної цілі через вирішення соціально значущої проблеми, шляхом здійснення підприємницької діяльності із працевлаштуванням соціальних категорій населення, створенням соціально важливих продуктів (послуг) та спрямуванні частини доходу (прибутку) на виконання означеної соціальної мети, місії.

Література:

1. Концепція розвитку соціального підприємництва в Україні

(проект). URL: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/417257>.

2. Зелена книга соціального підприємництва в Україні. URL: <https://drive.google.com/file/d/1ujmBuxtH-rAw5bIdhPZoR1UoHKyMjQko/view>.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМНИЦТВА В СФЕРІ ТУРИЗМУ

*Соколова Л.В., старший викладач
ЗВО «Міжнародний університет бізнесу і права», м. Херсон*

Підприємництво є необхідною умовою для забезпечення соціально-економічної стабільності та динамічного розвитку країни. Підприємницька діяльність в сфері туризму, яка інтенсивно нарощує свою роль і місце у створенні національного валового продукту більшості розвинутих країн світу, все частіше перетворюється в динамічний сектор економіки.

Надання туристичних послуг є об'єктом підприємницької діяльності всіх суб'єктів туристичної індустрії. Мета підприємництва в туризмі полягає в отриманні прибутку від надання споживачеві, яким виступає турист, комплексного туристичного продукту, що включає в себе розробку маршрутів, формування туристичних потоків за обраними маршрутами, забезпечення перевезення та розміщення туристів, організації екскурсій, надання інших пов'язаних з подорожами послуг.

Учасниками відносин пов'язаних з підприємництвом в туризмі виступають, з одного боку – фізичні та юридичні особи, які створюють туристичний продукт, надають туристичні послуги та здійснюють посередницьку діяльність із надання основних та супутніх послуг; з іншого – туристи (екскурсанти, відвідувачі), якими можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства, в інтересах яких здійснюється туристична діяльність.

До суб'єктів підприємництва в туризмі відносять туристичних операторів, туристичних агентів, інших суб'єктів, що надають послуги з тимчасового розміщення (проживання), харчування, екскурсійних, розважальних та інших туристичних послуг, сукупність яких формує туристичну інфраструктуру.

Згідно із Законом України «Про туризм» [1]: 1) Туристичні оператори (туроператори) – юридичні особи, створені згідно із законодавством України, для яких виключною діяльністю є організація та забезпечення створення туристичного продукту, реалізація та надання туристичних послуг, а також посередницька діяльність із надання характерних та супутніх послуг і які в установленому порядку отримали ліцензію на туроператорську діяльність; 2) Туристичні агенти (турагенти) – юридичні особи, створені згідно із законодавством України, а також фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють посередницьку діяльність з реалізації туристичного продукту туроператорів та туристичних послуг інших суб'єктів туристичної діяльності, а також посередницьку діяльність щодо реалізації характерних та супутніх послуг.